

ชื่อเรื่อง : การพัฒนาสื่อที่เหมาะสมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครและ
จังหวัดแพร่

ชื่อคณะผู้วิจัย : วรณารถ ดวงอุดม, พวงทิพย์ หนูเจริญ, นกสร เจริญโพธิ์

ปีที่วิจัย : พ.ศ. 2554

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารายการสื่อวิทยุ-โทรทัศน์ที่เหมาะสมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในด้านต่างๆ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการรับสื่อ ประเภทของสื่อ ความต้องการสื่อ การตอบสนองของสื่อรายการวิทยุ วิทยุชุมชนและโทรทัศน์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุใน 2 จังหวัด คือกรุงเทพมหานครและจังหวัดแพร่ และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสื่อรายการวิทยุ วิทยุชุมชน รายการโทรทัศน์ ที่เหมาะสมต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และการพัฒนาสื่อตัวอย่างที่เหมาะสมต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุใน 2 จังหวัดมีทั้งที่เหมือนและแตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่คุณภาพชีวิตด้านร่างกายเหมือนกัน ส่วนที่แตกต่างกันคือ ด้านจิตใจ อารมณ์ และสังคม และพบว่าสื่อวิทยุ วิทยุชุมชน โทรทัศน์ มีบทบาทต่อการพัฒนาชีวิตผู้สูงอายุ โดยรวมสื่อเพื่อผู้สูงอายุยังมีไม่เพียงพอ และยังคงขาดความน่าสนใจ สื่อที่มีความเหมาะสมกับผู้สูงอายุควรสามารถตอบสนองการใช้ประโยชน์ของผู้สูงอายุในด้านต่างๆ ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สำหรับคุณลักษณะของผู้จัดรายการมีความสำคัญเช่นเดียวกัน ในงานวิจัยได้สรุปคุณลักษณะของผู้จัดรายการที่เหมาะสมไว้หลายประการ ประเภทของสื่อและระยะเวลาที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุทั้ง 2 จังหวัดมีทั้งส่วนที่เหมือนและแตกต่างกัน โดยกรุงเทพฯ ผู้สูงอายุใช้สื่อโทรทัศน์มากที่สุด ส่วนจังหวัดแพร่ใช้สื่อวิทยุมากที่สุด ส่วนระยะเวลาในการรับชมของผู้สูงอายุ พบว่า ทั้ง 2 จังหวัดมีความเห็นเหมือนกันในอันดับแรก โดยช่วงเวลาที่เหมาะสมคือ เวลาเช้า รองลงมามีความต่างกัน ในกรุงเทพฯ คือ เวลาเย็น และเวลาเช้ามืด ส่วนในจังหวัดแพร่คือ หัวค่ำ และช่วงเวลาเย็น นอกจากนี้ งานวิจัยยังได้วิเคราะห์สื่อที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุทางด้านเนื้อหาของสื่อ โดยได้วิเคราะห์ประมวลทั้งเนื้อหาที่สอดคล้องกับความต้องการ เนื้อหาที่สื่อควรระมัดระวังในการนำเสนอต่อครอบครัว และสังคมในประเด็นผู้สูงอายุ และยังพบว่า การตอบสนองของภาครัฐและสื่อยังไม่ความสอดคล้องกับความต้องการของสังคม การบูรณาการด้านสื่อและนโยบายที่เตรียมรองรับเพื่อก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุยังไม่เพียงพอ และควรให้มีสื่อสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่เตรียมก้าวสู่ผู้สูงอายุด้วย

สำหรับแนวทางในการพัฒนาสื่อ ในงานวิจัยนี้ได้สรุปแนวทางการพัฒนาสื่อหลายด้าน อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ แนวทางการพัฒนาด้านเนื้อหา พบว่า ควรเพิ่มสื่อ

และรายการวิทยุ วิทยุชุมชน และรายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาสร้างสรรค์ต่อภาพลักษณ์เชิงบวกของผู้สูงอายุ เน้นความรักความผูกพันระหว่างผู้สูงอายุกับครอบครัว ความเอื้ออาทร แนวคิดแบบพอเพียง การดูแลสุขภาพ การเสนอความรู้ด้านกฎหมาย สิทธิของผู้สูงอายุ ใช้ในการติดต่อประสานงานแจ้งข่าวสาร มีรายการช่วยเหลือผู้สูงอายุในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งศักยภาพของผู้สูงอายุ นอกจากนี้งานวิจัยยังพบว่า แนวทางการพัฒนาสื่อวิทยุ ควรได้รับการพัฒนาทั้งด้านรายการ สารรูปแบบรายการ พิธีกร สำหรับแนวทางในการพัฒนาวิทยุชุมชน ต้องการให้พัฒนาเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการเพิ่มขึ้น ควรเพิ่มคลื่นวิทยุชุมชน และรายการสำหรับผู้สูงอายุ ควรเพิ่มแนวทางการกระจายข้อมูลให้ครบถ้วน ด้านการพัฒนาสื่อตัวอย่าง พบว่ามีความเป็นไปได้ที่จะสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อในทุกขั้นตอน ตามแนวคิดกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม และมีข้อเสนอแนะให้รัฐสนับสนุนนโยบาย งบประมาณ และพัฒนาบุคลากรเพื่อสนับสนุนการพัฒนาสื่อสำหรับผู้สูงอายุ รวมทั้งสร้างความตระหนักแก่สังคม

คำสำคัญ : การพัฒนาสื่อ, คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ, จังหวัดแพร่